

Tretí medzinárodný seminár PROFAMILY na tému „Synoda o rodine 2015 a čo po nej“

Teologická fakulta Trnavskej univerzity,
Bratislava 25. 11. 2015

V stredu 25. novembra 2015 usporiadala Teologická fakulta Trnavskej univerzity v spolupráci s Fakultou náuky o rodine Univerzity kardinála Stefana Wyszyńského vo Varšave a s občianskym združením Priatelia Aloisiana už tretí medzinárodný seminár PROFAMILY na tému *Synoda o rodine 2015 a čo po nej*.

Už tradične prvý blok tvorili teoretické témy. Doc. PhDr. Miroslav Karaba, PhD., vo svojom referáte *Novoveký obrat v chápaní prirodzeného práva* vychádzal z faktu, že cirkevné učenie týkajúce sa manželstva a rodiny sa tradične spája s koncepciou prirodzeného práva. V súčasnej rozmanitosti kultúr sa však koncepcia prirodzeného práva prejavuje ako problematická a v niektorých prípadoch dokonca ako úplne nezrozumiteľná. Vo svojom príspevku analyzoval novoveký obrat v súvislosti s chápaním prirodzeného práva, ktorý spočíva najmä v úsilí odvodzovať všetko právo z rozumu.¹ Mgr. Mgr. Lukáš Jeník, PhD., svojím príspevkom *Ideológia prirodzeného zákona či ideológia rodu* posunul diskusiu k súčasným horúcim témam. Venoval sa elementárnym námietkam voči rodovej ideológii, ktoré zaznievajú v rôznych konzervatívne a tiež nábožensky ladených diskurzoch. Tento typ námietok analyzuje rodovú teóriu a charakterizuje ju pojmom ideológia. Hlavná námietka sa týka zmiešavania problematiky rodovej rovnosti a problémov sexuálnej psychológie a etiky. Poukázal na to, že do diskusie vstupujú aj rôzne teórie feministickej filozofie a napokon aj konflikt medzi realizmom a antirealizmom v humanitných vedách. Podľa neho súbor však odhaľuje množstvo rozličných diskurzov v pozadí: sociálny, etický, ekonomický, psychologický a i. Pri hľadaní červenej nite sa však musíme pozrieť na filozofické východiska, ktoré stojí za teóriou prirodzeného zákona.² Tretí filozoficky ladený referát predniesol doc. PhDr. Rastislav Nemeč, PhD., na tému *Identita versus fluidita. Človek z pohľadu dnešnej evolučnej psychológie*. Uviedol, že dnešná sociobiologická či evolučno-psychologická interpretácia človeka ponúka rôzne odpovede na ľudské správanie, rozhodovanie či adaptáciu na prostredie. Mnohí z nich odmietajú hovoriť o ľudskej prirodzenosti a ak aj, tak len o prirodzenosti zredukovanej na komparácie z prostredia živočíšnej ríše. Pricov model skupinovej selekcie sa takto usiluje vidieť správanie človeka na skupinovom podklade, v súvislos-

1 Porov. KARABA, M.: Novoveký obrat v chápaní prirodzeného práva. In: CSONTOS, L. (ed.): *Synoda o rodine 2015 a čo po nej*. Zborník abstraktov z medzinárodného seminára PROFAMILY 2015. Trnava : Dobrá kniha, 2015, s. 12.

2 Porov. JENÍK, L.: Ideológia prirodzeného zákona či ideológia rodu. In: CSONTOS, L. (ed.): *Synoda o rodine 2015 a čo po nej*, s. 11.

tiach napríklad s mnohobunkovými eukaryotmi. Niektoré vlastnosti človeka sú podľa neho do istej miery vrodené, čo protirečí tzv. SSSM – štandardnému modelu sociálnej vedy. Naším cieľom je pozrieť sa na tento koncept „ľudskej prirodzenosti“ a zároveň ho dať do súvislosti s tzv. gender ideológiou.³ Prvý blok uzavrel svojím referátom *Rodinné podmienenie kvality ľudského života* sociológ prof. Dr. Władysław Majkowski z Akadémie Polonijnej v Čenstochovej. Vo svojom referáte zdôvodnil, že jednou zo základných túžob človeka je túžba po šťastí, ktoré chápe ako trvalé uspokojenie v živote, zahŕňajúce všetky dimenzie ľudského života. Pripomenul tiež fakt, že človek je bytosťou spoločenskou a v tejto dimenzii vydarený rodinný život je faktorom vysokej kvality ľudského života, pričom nevydarený rodinný život znižuje kvalitu života jednotlivca.⁴ Referáty vyvolali plodnú diskusiu.

Druhý blok otvoril svojím referátom *Čo môže synoda o rodine zmeniť v učení o sviatosti manželstva?* dekan Fakulty náuky o rodine z Varšavy prof. dr. Mięczysław Ozorowski. Pripomenul, že synoda biskupov sa podujala na prehĺbenú reflexiu témy manželstva a rodiny. Vzbudila veľký záujem v súvislosti s očakávaním praktických zmien vzhľadom na sviatosť manželstva. Cirkvi v Európe sa dožadovali určitej elastickej a zmien v prístupe k rozvedeným a homosexuálom. Väčšine synodálnych otcov sa však tieto veci javili ako okrajové problémy. Ukázalo sa, že samotné učenie o jednote a nerozlučnosti manželstva nie je ohrozené. Dejiny sviatosti manželstva sú však dlhé a nie vždy priamočiare, v staroveku sa riešila otázka rozpadu manželstiev z dôvodu prijatia kresťanskej viery. Tento problém bol riešený na rovine disciplinárnej a právnej, pričom sa zachovával vysoký ideál manželstva. Pripomenul, že úlohou Cirkvi je pomáhať ľuďom k zodpovedajúcej príprave na sviatosť manželstva, pre zachovanie spoločensktva v rodine aj vtedy, keď prežíva ťažkosti.⁵ Na neho nadviazala sociologička dr. Urszula Bejma svojím referátom *Rola náboženskej funkcie rodiny v súčasnej poľskej spoločnosti*. Poukázala na fakt, že rodina má stále kľúčové postavenie v oblasti výchovy detí a mládeže. Aj keď poľská spoločnosť prešla mnohými zmenami, predsa je prvotným priestorom odovzdávania viery a kultúry. Doc. PhDr. Rastislav Bednárík, PhD., vo svojom referáte *Rodina v riziku chudoby* poukázal na skutočnosť, že problém extrémnej chudoby zo sveta mizne. Na Slovensku extrémnu chudobu zažívajú Rómovia žijúci v chatrčiach vo vylúčených osadách (asi 1,4 % populácie SR v roku 2013). Hrozba chudoby, teda nedostatku prostriedkov na bežný život, však postihuje (podľa ukazovateľa počtu osôb žijúcich z dávok v hmotnej núdzi) už znateľný počet občanov Slovenska (6 % v roku 2014). Na Slovensku však existuje aj početná skupina občanov, ktorí síce žijú nad hranicou chudoby, ale nedostatočné príjmy

3 Porov. NEMEC, R.: Identita versus fluidita : Človek z pohľadu dnešnej evolučnej psychológie. In: CSONTOS, L. (ed.): *Synoda o rodine 2015 a čo po nej*, s. 16.

4 Porov. MAJKOWSKI, W.: Rodinné podmienenie kvality ľudského života. In: CSONTOS, L. (ed.): *Synoda o rodine 2015 a čo po nej*, s. 14.

5 Porov. OZOROWSKI, M.: Čo môže synoda o rodine zmeniť v učení o sviatosti manželstva? In: CSONTOS, L. (ed.): *Synoda o rodine 2015 a čo po nej*, s. 17.

ich obmedzujú na spotrebe; sú to predovšetkým početnejšie rodiny s tromi a viac deťmi.⁶ Dr. Józef Młyński vo svojom referáte *Rodina – od božského ideálu k ľudskému chápaniu* vyšiel z definície Ch. Cooleya, ktorý rodinu chápe ako prvotnú spoločenskú skupinu a prirodzené prostredie výchovy. Dnes sa javí potrebné predstaviť rodinu v sociologickom chápaní podľa božského a ľudského myslenia. Pokúsil sa zodpovedať otázku: Aké je faktické zmýšľanie o rodine v ľudských mysliach a v každodennom živote?⁷ Napokon vystúpila sa svojím referátom doktorandka Mgr. Petronela Lesanská. V referáte nazvanom *Nezosobášené kresťanské páry žijúce v kohabitácii. Výzvy pre pastoračnú prax* predstavila výsledky kvalitatívneho výskumu, ktorý realizovala v priebehu synody. Uviedla, že v praxi sme viac než často konfrontovaní s fenoménom kohabitácie u mladých, ale aj zreých párov. Tieto partnerské spolunaživania sa vyskytujú tak u nekresťanských, ako aj u kresťanských párov. V súčasnosti nie je fenomén kohabitácie reflektovaný ako vybočujúci zo spoločenských noriem. Ľudia (či kresťania alebo nekresťania) sa zamilujú, stretávajú sa a postupne začnú plánovať spoločnú budúcnosť, avšak v týchto ich plánoch často absentuje aspekt manželského právneho aktu (sviatostného či občianskeho). Výskum poukázal na potrebu intenzívnejšej katechézy o sviatosti manželstva.⁸ Po prednesení referátov bola opäť veľmi živá diskusia.

V popoludňajšom bloku vystúpila štvorica referujúcich. Ako prvý odznel referát Mgr. Jozefa Žuffu, PhD.: *Očakávania kňazov od synody*. Vo svojom referáte vychádzal z kvalitatívneho výskumu, ktorý realizoval so študentmi Teologickej fakulty Trnavskej univerzity v rámci predmetu pastoračné plánovanie vo farnostiach. Výsledky výskumu ukazujú, že dotazníky prípravnej fázy boli prijaté pozitívne a najmä s očakávaním, a to napriek tomu, že z hľadiska praktickej stránky boli vnímané ako málo prezentované a hlavne ťažkopádne a nezrozumiteľne. Pozitívne prijatie poukazuje na veľkú potrebu riešiť problémy rodín, ktorú kňazi v pastorácii pociťujú, a preto vítajú akúkoľvek iniciatívu, aj keď nebola procesne realizovaná efektívne. V kritike od respondentov boli obsiahnuté námety, ako by sa podobné dotazníky dali lepšie sprístupniť a zjednodušiť.

Podľa vyjadrení respondentov, s väčšinou problémov, s ktorými sa pri pastorácii rodín stretávajú, sa dotazníky zaoberali. Očakávania kňazov od synody boli najmä v rovine praktických usmernení v pastorácii rodín v iregulárnych situáciách.⁹ Doc. PhDr. Mária Šmidová, PhD., vo svojom referáte *Odpoveď na výzvy Synody o rodine. Counselling ako nová metóda podpory rodín v záťažových situáciách* naznačila, že counselling ako metóda sprevá-

6 Porov. BEDNÁRIK, R.: Rodina v riziku chudoby. In: CSONTOS, L. (ed.): *Synoda o rodine 2015 a čo po nej*, s. 16.

7 Porov. MŁYŃSKI, J.: Rodina – od božského ideálu k ľudskému chápaniu. In: CSONTOS, L. (ed.): *Synoda o rodine 2015 a čo po nej*, s. 15.

8 Porov. LESANSKÁ, P.: Nezosobášené kresťanské páry žijúce v kohabitácii : Výzvy pre pastoračnú prax. In: CSONTOS, L. (ed.): *Synoda o rodine 2015 a čo po nej*, s. 13.

9 Porov. ŽUFFA, J.: Očakávania kňazov od synody. In: CSONTOS, L. (ed.): *Synoda o rodine 2015 a čo po nej*, s. 19.

dzania pomáha zvládať problémy súvisiace s prácou a nezamestnanosťou, manželské a rodinné konflikty, problémy týkajúce sa sexuálneho a emocionálneho života, neschopnosť rozhodovať sa, výchovné problémy, straty a smútok z nich, samotu, neprimerané interpersonálne vzťahy, choroby, existenciálnu prázdnotu, nedostatok viery a problémy duchovného charakteru.¹⁰ Ďalší praktický príspevok predniesla Mgr. Renáta Jamborová na tému *Podporné a preventívne programy a ich význam pre stabilitu rodiny*. Poukázala na možnosti utvárať preventívne programy, ktoré môžu pomôcť stabilizovať rodinu v jej základnom koreni, s využitím poznatkov súčasnej psychológie, zároveň podporiť kresťanské korene sviatostného manželstva ako jedinečného zväzku muža a ženy. Preventívne programy majú pomáhať manželskému páru objavovať hĺbku pravej lásky a bohatstva daru sviatostného manželstva a obrazu Boha v človeku, ktorý je stvorený milovať.¹¹ Popoludňajší blok uzavrel svojím referátom *Načúvať rodine* prof. ThDr. Ladislav Csontos, SJ, PhD. Venoval sa apoštolskému listu *motu proprio* pápeža Františka *Mitis iudex dominus Iesus*, ktorými sú reformované kánony *Kódexu kánonického práva* týkajúce sa procesu za účelom vyhlásenia manželskej nulity. Na záver seminára sa rozvinula viac ako hodinová plodná diskusia, ktorá naznačila potreby ďalšieho prehlbovania diskutovaných tém v jednotlivých blokoch v nádeji, že projekt PROFAMILY bude môcť pokračovať aj v ďalších rokoch.

prof. ThDr. Ladislav Csontos SJ, PhD.
Teologická fakulta Trnavskej univerzity
Kostolná 1, P. O. Box 173
814 99 Bratislava

10 Porov. ŠMIDOVÁ, M.: Odpoveď na výzvy Synody o rodine : Counselling ako nová metóda podpory rodín v záťažových situáciách. In: CSONTOS, L. (ed.): *Synoda o rodine 2015 a čo po nej*, s. 18.

11 JAMBOROVÁ, R.: Podporné a preventívne programy a ich význam pre stabilitu rodiny. In: CSONTOS, L. (ed.): *Synoda o rodine 2015 a čo po nej*, s. 9.